

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

בהעלותך

(חלק כח שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת בהעלותך, יבייח סיון, ה'תשפ"ה (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

בהעלותך ב

68

טמא לנפש" – ואם כן, מהי הטענה „(אנחנו טמאים גו') – למה נגרע"?!

ומבאר רש"י⁵: „למה נגרע, אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה, אמרו לו יזרק הדם עלינו בכהנים טהורים ויאכל הבשר לטמאים”.

וכתבו מפרשים⁶, שהסיוס בדברי רש"י „ויאכל הבשר לטמאים” הוא טעות סופר – שהרי טמא אסור באכילת קדשים⁷ – ולכן יש לגרוס כדאיתא בספרי⁸ (מקורו של פירוש רש"י) „ויאכל הבשר לטהורים”⁸.

וביאר⁹, שכוונת רש"י בדבריו „ויאכל הבשר לטהורים” היא (ע"ד הפירושו¹⁰ בדברי הספרי) – למאן

א. בפרשתנו, לאחר שמסופר בכתובי אודות הפסח שעשו ישראל במדבר (בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים), נאמר: „ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח גו' ויאמרו גו' אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו גו'”.

וצריך להבין את מהות טענתם „למה נגרע”³: הרי הם עצמם הדגישו (ובתור הקדמה לטענתם גופא) „אנחנו טמאים לנפש אדם”, כלומר, הם ידעו שזוהי הסיבה שמחמתה „לא יכלו לעשות הפסח” – וכפי שכבר נצטוו לפני כן⁴ „וישלחו מן המחנה גו' וכל

(1) ט, א"ה.

(2) שם, ו"ז.

(3) ראה רא"ם, גו"א ועוד – בפרש"י דלקמן בפנים.

בנחלת יעקב כאן, דאינו מוכרח שהיתה טענה, כי אפ"ל דלמה נגרע לא ה"י קושיא אלא שאלה בעלמא אם יש להם איזו תקנה (וע"ש דכן מוכרח לפי הדיעות שהטמאים לנפש היו יכולים ליטור לפני²)

– אבל פשוט הלשון „למה נגרע” היא טענה ותביעה (ולא „שאלה בעלמא אם יש להם תקנה”).

(4) נשא ה, ב (ובפרש"י שם: פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן*).

(* בפרש"י לש"ם (גיטין ט, סע"א) דגם פרשה זו ד„ויהי אנשים גו'” היא מהח' פרשיות שנאמרו ביום זה אבל ע"פ פש"י¹¹ הרי מפורש שהי' „ביום ההוא” (דעשיית הפסח) ועכ"ל דלפרש"י עה"ת (דקפיד על פשע"מ) פ' טמאים שהוזכרה בשי"ס שם (והובא בפרש"י עה"ת – נשא שם) היא פ' אחרת (וראה תוס' גיטין שם ועוד) או שיש לרש"י פ'

(5) פרשתנו שם, ז.

(6) ס' זכרון, נחלת יעקב, משכיל לדוד, באר יצחק ועוד.

(7) כמפורש לעיל – צו ז, כ"כא.

(8) וכ"ה בדפוס ראשון דפרש"י, ובכת"י רש"י שתח"י. וכן הועתק ברא"ם, גו"א ועוד. ובדפוס שני: לכהני'. וראה לקמן סעיף ז.

(9) מפרשים שנשמנו בהערה 6. רא"ם ורע"ב כאן. ועוד.

(10) ראה זית רענן (ליל"ש עה"פ). ספרי דבי רב, תולדות אדם, ועוד (לספרי שם). וראה תיב"ע כאן. רמב"ם וראב"ד ה"ל ק"פ פ"ו ה"ב ובנ"כ שם. תוד"ה שחל – פסחים צ, ב. ועוד.

אחר בפשע"מ; ולא הביאו בפי' כאן – כיון שהכרחו רק כשיודעים שנמנית פרשתנו בש"ס, וה לא הועתק בפרש"י נשא.

– ובכל אופן גם לפרש"י לש"ס, פרשת „ויהי אנשים גו'” נאמרה **לאחרי** פרשת שילוח טמאים, כמפורש בפרש"י שם.

עמהם על הפסח ויאכלוהו שאר אנשים". כלומר, הזריקה תהא גם עליהם (על הטמאים, וממילא יקריבו הם את "קרבת ה' במועדו") ואכילת הפסח תהי' ע"י אחרים.

[ועל כך מובא בספרי הקל-וחומר מחטאת ש"דמה נזרק על הטומאה (הטמאים¹⁶) ובשרה נאכל לטהורים" – אף שהבעלים (יולדת ומצורע¹⁸) עדיין טמאים הם, מכל מקום "דמה נזרק על הטומאה ובשרה נאכל לטהורים (כהנים טהורים)¹⁸"].

ועפ"ז הי' אפשר לומר, שזוהי גם כוונת רש"י¹⁹ במה שכתב "ויאכל הבשר לטהורים" – שאחרים (שאינם בכלל "אנחנו טמאים", אלא הם) טהורים יאכלו את הפסח.

אך לכאורה קשה לפרש כן בדברי רש"י, שהרי עיקר ענין הפסח (גם ע"ד הפשוט²⁰) הוא – אכילת הפסח²¹, ולכן

דאמר¹¹ ש"חל שביעי שלהם (של הטמאים לנפש אדם) להיות ערב פסח", וממילא, לביל פסח כבר יוכלו לאכול את הפסח, כי אז יהיו "טהורים". וזו היתה טענתם "יזרק הדם עלינו כו' ויאכל הבשר לטהורים" – דאע"פ שביום י"ד עדיין היו טמאים, אפשר לזרוק עליהם את הדם משום שבזמן אכילת הפסח (לביל ט"ו ניסן) כבר יהיו טהורים¹².

אבל פירוש זה צריך עיון גדול, שכן: (א) רש"י לא הזכיר, אפילו ברמז, ש"חל שביעי שלהם להיות ערב פסח¹³. (ב) הלא טענתם היתה "אנחנו טמאים גו' למה נגרע גו'" – לא שיהיו טהורים בזמן אכילת הפסח, אלא אדרבה, שאע"פ ש"אנחנו טמאים גו' (מכל מקום) למה נגרע לבלתי הקריב גו'"¹⁴.

ב. יש שכתבו¹⁵ בפירוש דברי הספרי "והבשר נאכל (יאכל¹⁶) לטהורים" – "שימנו¹⁷ שאר אנשים

11) שהובא בספרי שם לפני זה (פסוק ו). פסחים שם. סוכה כה, ריש ע"ב. וכ"ה בתיב"ע כאן.

12) ולדעת הראב"ד שם גם על פי הלכה מותרים לזרוק עליהם באופן כזה (אלא ששאלו אחר זמן שחיטה). וכ"ה דעת התוס' פסחים שם (ושם: דשמא כן עשו כו'). וראה נ"כ הרמב"ם שם. רא"ם ומפרשי רש"י והספרי בארוכה. ואכ"מ.

13) וע"פ פש"מ מלכתחילה אין מקום לשאלה מי היו הטמאים לנפש אדם, וכמ"ש בראב"ע (ט, ו): לא יתכן כו'.

14) ראה גם באר מים חיים (לאחי המהר"ל) כאן.

15) זית רענן שם. עמק הנצי"ב. ועד"ז בספרי דבי רב שם – בפ"י דעת ר' חזקא בשם שמעון השקמוני (שבספרי שם לאח"ז).

16) ראה ספרי מהדורת האראוויטץ.

17) ל' הזית רענן.

18) ראה מפרשי הספרי (רבינו הלל. ועוד).

19) כי הענין ד"דמה נזרק על הטומאה" הוא גם ע"פ פשוטו של מקרא – ראה פרש"י תזריע (יב, ז) "מכלל שעד כאן קרוי טמאה" (וראה בארוכה לקו"ש חכ"ז ע' 83 ואילך). ואינה אוכלת בקדשים (רש"י שם ד"ה והקריבו).

20) וכש"כ ע"ד ההלכה – ראה פסחים עו, ב (במשנה): שלא בא מתחילתו אלא לאכילה. וראה שם סא, א ואילך. ועוד. – וגם לדעת ר"נ דאכילה לא מעכבא ה"ז רק אכילת הבשר, אבל בעינן גברא דחזי לאכילה (שם עח, ב). ועוד. ואכ"מ.

21) שהרי רוב הדינים דפסח בפ' בא הם אודות אכילת הפסח, ואדרבה – בפש"מ דפ' בא – לא נדבר (בפירוש) כלל אודות "הקרבת" הפסח (וכדלקמן סעיף ה' בארוכה. וראה לקמן הערה 34 ובשוה"ג שם).

רק את התיבות „למה נגרע“ ואפילו לא הוסיף „וגו“ – ולכאורה, בפירושו „יזרק הדם כו“ מפרש רש"י את התיבות לקמן „לבלתי הקריב את קרבן ה“, שלא רמז להן כלל, כנ"ל?

(ב) מהו שכתב רש"י „אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה“ – הרי זהו דבר הפשוט שגם הם בוודאי ידעו (כנ"ל סעיף א); והי' לרש"י לפתוח פירושו בטענתם „אמרו לו יזרק הדם כו“²⁷?

יש מפרשים²⁸, שדברים אלה אמר להם משה לפני כן, כשלא הניחם להביא את הפסח (ולכן באו בטענה „למה נגרע“), וטענתם „למה נגרע“ באה לאחרי כן – „יזרק הדם כו“.

אבל מפשטות המשך לשון רש"י משמע, שדברי משה „אמר להם אין קדשים כו“ בא בתור מענה לטענתם „למה נגרע“, ורק אחר כך באה השאלה הב' „יזרק הדם עלינו כו“.

ואינו מובן: (א) מהו תוכן השאלה „למה נגרע“ (לפני הוספת הסברא „יזרק הדם כו“)? ועד"ז, כנ"ל – מה חידש להם משה בתשובתו „אין קדשים קרבים כו“²⁹? ועוד (ב) מנא לי' לרש"י

71

צ"ל מינוי „איש²² לפי אכלו תכוסו על השה“.

ואם כן: מהי התועלת ד„יזרק הדם עלינו“, כשחסר עיקר המצוה – אכילת הפסח?

ויתר על כן: כיון שיש חיוב להמנות על הפסח (קודם הבאתו), מסתבר בפשטות לומר, שמי שאינו בכלל „לפי אכלו“, שאינו ראוי לאכילת הפסח, אינו יכול להמנות על הפסח, ואם כן אי אפשר לזרוק עליו את הדם²³.

[וכמו שביארו מפרשים²⁴, שמטעם זה לא קיבל משה את הקל-יחומר מחטאת (ואמר „עמדו ואשמעה גו“²⁵) – כי החטאת נאכלת לכהנים, ולא לבעלים הטמאים (ואפילו בקדשים קלים שיש בהם אכילת בעלים – הרי האכילה אינה מעכבת את זריקת הדם²⁶).

וממילא אין ראי' מכאן על קרבן פסח, שעיקר מצותו היא אכילת הבעלים, להתיר בו לזרוק הדם על בעלים שאינם ראויים לאכילת הפסח].

ועוד – וגם זה עיקר: בפירוש רש"י כאן ליכא אפילו רמז על כל הנ"ל.

ג. ויובן זה בהקדם כמה דיוקים בלשון רש"י:

(א) רש"י העתיק מן הכתוב בפירושו

(22) בא יב, ד ובפרש"י שם. אבל ראה לקו"ש ח"ח ע' 67 ובהערה 26 שם.

(23) ראה – ע"ד ההלכה – הנסמך בהערה 20.

(24) משכיל לדוד. ספרי דבי רב לספרי שם.

עמק הנצי"ב שם.

(25) פרשתנו שם, ח – וכהמשך דברי הספרי ורש"י.

(26) שלכן גם אם נטמא הבשר זורק הדם (משנה פסחים עב, ב). ועוד.

(27) וכן הקשה בדברי דוד (להט"ז) כאן. וראה הערה 29.

(28) ראה גו"א, דבק טוב ועוד כאן.

(29) ברא"ם כאן „השיב להם מיד אין כו' והם חזרו ואמרו כו' כלומר שמתחלה לא שאלנו אלא על זה“. אבל לכאורה דוחק הוא, דלמה „השיב להם מיד“ ולא המתין לסיום וביאור שאלתם. בדברי דוד מפרש הקס"ד שלהם ע"פ פרש"י לעיל פסוק ב, „במועדו אף בטומאה“, ולכן טענו דבודאי יש חילוק בין פסח לשאר קדשים, וא"כ „למה נגרע מן שאר בני אדם שהתרת“ להביאו בטומאה (וראה גם פ' הרא"ש וכלי יקר כאן).

ותמוה: מה חסר בענין „יזרק הדם עלינו“, שהוצרך רש"י להוסיף „בכהנים טהורים“?

ד. והביאור בכל זה:

בלימוד הפסוק „למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו“, עולה מיד השאלה: לעיל נקט הכתוב תדיר את הלשון עשיית הפסח (ויעשו בני ישראל את הפסח; תעשו אותו; לעשות הפסח; ויעשו את הפסח; ולא יכלו לעשות הפסח) ומדוע שינו אותם „טמאים לנפש אדם“ ואמרו „לא „לבלתי עשות הפסח“, אלא „לבלתי הקריב את קרבן ה'“?

ומשמע מזה, שזהו ענין שנתחדש להם כאן; לפני כן ידעו רק אודות עשיית הפסח, וכאן נתגלה להם חידוש, שעשיית הפסח היא ענין של „הקריב את קרבן ה'“, כדלקמן טעיף ה בארוכה.

איזה ענין נוסף בינתיים – שממנו למדו חידוש זה? על זה העתיק רש"י מן הכתוב „למה נגרע“ ופירש „אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה, אמרו לו יזרק הדם עלינו בכהנים טהורים ויאכל הבשר כו“:

בהעתקת התיבות „למה נגרע“, ללא הוספת „וגו“, כוונת רש"י להדגיש, ששאלת „למה נגרע“ היתה שאלה בפני עצמה, שעלי השיב משה „אין קדשים קרבים בטומאה“; וכשהשמיע להם משה מענה זה „אין קדשים קרבים בטומאה“, נתחדש להם שפסח הוא ענין של הקרבת קדשים (קרבן ה'), וחידוש זה חידוש אצלם את השאלה (הב') – מאחר ש„לבלתי“³¹

(בפשוטו של מקרא) שהיתה כאן (לא שאלה אחת – „למה נגרע לבלתי הקריב גו“ – אלא) שקלא וטריא ביניהם לבין משה – בתחילה השאלה „למה נגרע“, אחרי תשובת משה „אין קדשים כו“, ואחרי השאלה ה' „יזרק הדם כו“?

ג) „יזרק הדם עלינו“ בכהנים טהורים – מאי קא משמע לן? הרי אפילו אם סברו שמותרים הם להקריב את הפסח בטומאה (ולא רק „יזרק הדם עלינו“), פשוט שזריקת הדם על המזבח נעשית ע"י הכהנים (וממילא – בכהנים טהורים) ומה מוסיף רש"י בכתבו „בכהנים טהורים“?

והפליאה אף גדולה מזו, שכן בספרי³⁰ לא מצינו תיבות אלו, והן הוספת ביאור דרש"י,

וע"ז ענה משה ד, „אין קדשים קרבים בטומאה“, ובנוגע לפסח „חילוק אחר יש“ (ומשה חשב שהדין ד, במועדו אף בטומאה נאמר רק בצבור). וע"ז היתה שאלתם „יזרק הדם כו“, כי אולי החילוק בפסח הוא דכאשר הזריקה בטהורים – „יאכל הבשר לטמאים“. ובאה תשובת הקב"ה (כדעת משה) „איש איש כי יהי טמא גו“ (לקמן פסוק יו"ד), דהיינו יחידים שאין הטומאה נדחית להם (במועדו אף בטומאה) היינו בצבור.

אבל לכאורה קשה לפרש כן כוונת רש"י – שלא הזכיר בפירושו כלל (גם לא ברמז) החילוק בין יחיד וצבור – והרי ע"פ הנ"ל זהו התירוץ על טענתם (למה נגרע) הדין ד, במועדו אף בטומאה.

(30) וגם לא ביל"ש פרשתנו עה"פ – אף שתחילת הלשון שם הוא (כפרש"י) „יזרק הדם עלינו“.

* אף שחילוק זה מוכרח הוא בלא"כ. וצ"ל דלפרש"י מלכתחילה פשוט הוא ד, במועדו אף בטומאה קאי רק בצבור (כמו „במועדו אף בשבת“ שהוא בקרבנות הצבור).

(31) עפ"ז תומתק – תיבת „לבלתי“, דהל"ל

בקרא – לתת אות על הבית, ואזי
וועברתי בארץ מצרים... והכיתי גוי'
וראייתי את הדם גוי' ופסחתי עליכם
גוי' (35).

ולכן לא מצינו שפסח מצרים נקרא
בשם „קרבן“³⁶, אלא רק „זבח“
(„ואמרתם זבח פסח הוא“³⁷), דתיבת
„זבח“ מובנה לאו דוקא קרבן לה', אלא
כל שחיטה לאכילה קרוי „זבח“³⁸.

וזו היתה טענת אותם „טמאים
לנפש אדם“:

המאורע הי', בשנה השנית לצאתם
מארץ מצרים³⁹, ולפני הי' רק פסח
אחד בלבד, פסח מצרים. ומזה מובן,
שכאשר נצטוו „ויעשו בני ישראל את
הפסח במועדו... ככל חוקותיו וככל
משפטיו תעשו אותו“⁴⁰ – הרי הכוונה
בדבר, שפסח מדבר יהי' באותו האופן
והגדר דפסח מצרים.

]ובפרט ע"פ פירוש רש"י לעיל⁴¹
„תלה הכתוב מצוה זו בביאתם לארץ
ולא נתחייבו במדבר אלא בפסח אחד
שעשו בשנה השנית ע"פ הדיבור“,

73

על שם... שהקב"ה מדלג כו" (פרש"י שם, יא.
וראה לקמן הערה 36). או מפני שעושה בזה מצות
ה'.

(35) בא שם, יב"ג. וכו שם, כג.

(36) ורק בפרש"י (בא שם, יא) „הקרבן הוא
קרוי פסח כו"י,
אבל י"ל הכוונה שהוא דוגמת קרבן, ע"ד הנ"ל
הערה 34.

(37) בא שם, כז.

(38) ראה לעיל ויצא (לא, נד) ובפרש"י שם.
ועד"ז בכ"מ.

(39) פרשתנו ט, א.

(40) שם, ב"ג. וראה פרש"י שם ובמפרשיו.

(41) בא יב, כה. וראה בארוכה לקו"ש חכ"ג ע'
65 ואילך (אבל ראה שם ע' 69 הערה 51).

הקריב את קרבן ה', אם כן „זורק הדם
עלינו כו"י.

ועפ"ז מיושב מה שהוסיף רש"י
„(זורק כו) בכהנים טהורים: בכך בא
רש"י להדגיש, שרק אז נתחדש אצלם
שהפסח הוא „קרבן ה'“ (קדשים) הדורש
זריקה בכהנים טהורים; משא"כ לפני
כן, כשטענו „למה נגרע“, סברו שקרבן
הפסח אינו קרבן ה' (וא"כ אינו דורש
זריקה על גבי המזבח בכהנים טהורים),
ולכן עלה בדעתם שיכולים הם להביאו
בטומאה.

ה. ההסברה בדבר, ובהקדים:

ע"ד הפשט, לא הי' פסח מצרים
בגדר קרבן. ע"פ פשוטו של מקרא, הי'
פסח מצרים מצוה מיוחדת: לשחוט שה
ולאכלו בליל פסח (צלי אש) על מצות
ומרורים – ותו לא. לא הי' בזה שום
ענין וציווי של הקרבת קרבן לה'³²

(ומה שנצטוו „ולקחו³³ מן הדם
ונתנו על שתי המזוזות גוי" לא הי' ע"ד
זריקת הדם על המזבח³⁴, אלא כמפורש

(בקיצור) „למה נגרע מלהקריב“ – כי בזה מודגש
שכאן מתחיל ענין חדש.

(32) ע"ד ההלכה – ראה פסחים צו, א. צפע"ג
עדה"ת בא יב, ז. וראה הערה 34.

(33) בא שם.

(34) ואף שפרש"י שם „זו קבלת הדם“,
ובפרש"י שם, כב: לשלש המתנות (וראה בארוכה
לקו"ש חיי"ח ס"ע 3 ואילך. חכ"ו ע' 78. וש"ג) –
ע"ד הפשט הי' רק דוגמת עבודת הקבלה וזריקה*
(וכן יש איסור נותר – שם, י), אבל אין כאן ענין
של הקרבה לה' בפועל (ולשון הכתוב (בא שם, יא.
שם, כז) „פסח הוא לה“ – היינו כי „קרוי פסח

(* ולהעיר מסי' זכרון על מ"ש רש"י כאן „זורק
הדם“: ואי"ת והרי לא מצינו שנזכר בפסח שום
זריקת הדם בכתוב.

הניחם משה להשתתף בעשיית הפסח⁴⁶,
באו בטענה „למה נגרע“⁴⁷.

ובמענה לטענה זו חידש להם משה
— „אין קדשים קרבים בטומאה“: פסח
אינו רק זבח, אלא קדשים הקרבים על
גבי המזבח, וממילא — הרי המענה
לשאלתכם בענין זה הוא: אין קדשים
קרבים בטומאה.

ו. עפ"ז יובן גם תוכן שאלתם (הב')
— „יזרק הדם עלינו כו' ויאכל הבשר
לטהורים“ (ומאחר שהם היו „טמאים
לנפש אדם“, צריך לומר, שכוונת רש"י
בזה היא לטהורים אחרים, כנ"ל סעיף
ב):

כיון שבפסח מצרים לא הי' ענין של
הקרבה לה' (על גבי המזבח) אלא רק
מצוה בפני עצמה דזביחת ואכילת
הפסח — סברו הטמאים לנפש אדם,
שמה שעתה (לאחרי הקמת המשכן)
הדבר הוא בגדר קרבן, הרי זה ענין נוסף
בפני עצמו, שאינו גורע, ופשיטא שאינו
שולל, את המצוה דאכילת הפסח כפי
שנהגה בפסח עד אותה שעה. דמאיזה
טעם יחול שינוי (ובפרט — לשלילה)
במצות אכילת הפסח?!

46 אבל לפ"ז צ"ל לכאורה שבאו לשאול
קודם זמן שחיטת הפסח, שעדיין לא ידעו שנקרב
ע"ג המזבח, ומפשטות הכתובים לא משמע כן
(וראה הנסמן בהערה 12).

ואוילי י"ל שטענתם היתה, דאף ששאר בני"
הטהורים הקריבוהו בפועל ע"ג המזבח, מ"מ אין
זה מוכרח מצד גדר הפסח (וע"ד שנאסר להם
בשר חולין, כנ"ל הערה הקודמת), ולכן טמאים
יכולים לעשותו בטומאה (בלי הקרבה).

47 ולהעיר מחזקוני כאן „למה אין אנו
רשאים לאכול קדשים בטומאה הרי אשתקד
אכלנו הפסח במצרים אפילו בטומאה“. וראה
באר מים חיים כאן.

מסתבר, שעל פסח מדבר לא חל הגדר
דפסח דורות (התלוי ב„ביאתם לארץ“),
אלא הוא המשך לפסח מצרים (ונעשה
ע"י אלו שעשו⁴² פסח מצרים)].

ועפ"ז — טענו האנשים הנ"ל —
צריך לומר, שהציווי „ויעשו בני
ישראל את הפסח במועדו“ פירושו
עשיית הפסח בדומה לפסח מצרים⁴³,
שלא הי' קרבן שהובא על גבי המזבח,
אלא אדרבה, כל אחד ואחד — אפילו
טמאים⁴⁴ — זבח שה' (בביתו — ליד
המשקוף והמזוזות שלו)⁴⁵ ואכלו בביתו
דוקא, בליל חמשה עשר בניסן (ביחד
עם (ובאותו האופן שאכל) מצה ומרור
— שאינם קדשים כלל). ולכן, כשלא

42 או בסמיכות ממש לגיל (דקטן) הראוי
להמנות על פסח מצרים.

43 שלכן גם את"ל שידעו אודות פסח דורות
(וראה פרש"י בא יב, ו. שם, מז) ושהוא נקרב ע"ג
מזבח (ראה משפטים כג, יח. תשא לד, כה.
ולהעיר גם מרש"י תולדות כז, ט) — ס"ל שפסח
מדבר הי' בגדר (ובמילא — כדיני) פסח מצרים,
כנ"ל.

ולהעיר — גם בנוגע לפסח דורות — מדעת
היראים (סת"ה. ובהשלם — סת"ו) דמצות ק"פ
היא: צוה הקב"ה את ישראל שיעשו את הפסח . .
ועשיית הפסח היינו שחיטתו וזריקת דמו והקטר
אימוריו . . ואע"פ שזריקת דמו כו' כהנים עושין
ולא ישראל כיון שהקרבן של ישראל ובמצות
ישראל עושין כו'.

44 והצורך בהציווי „במועדו“ (לדעתם) הי'
ל"א בשביל „אף בטומאה“ — שהרי חשבו שאינו
קרבן — כ"א) בשביל „אף בשבת“.

45 ואף שלקמן בפ' ראה (יב, כ) פרש"י
ד„במדבר נאסר להם בשר חולין אא"כ מקדישה
ומקריבה שלמים“ (אבל ראה פרש"י אחרי יז, ג:
במוקדשין הכתוב מדבר, ובמפרשי רש"י שם.
וראה מפרשי רש"י ראה שם) — ה"ז רק (ע"ד)
לשון רש"י ראה שם בד"ה שלפנ"ז) בשר תאווה,
משא"כ בנדו"ד שהמדובר בזבח מצוה.

בימיהם היתה הגירסא הנפוצה
 „לטמאים“)

— ובפרט ע"פ מה שנתבאר כמה פעמים, שהמבקש לברר את הנוסח האמיתי, צריך לחקור מהו הגורם לטעות — כי אין עושים טעות במזיד.

ובנדון דידן: אם נניח שבדברי רש"י נאמר „לטמאים“, מובן הטעם שהחליף זאת המעתיק (או המדפיס) ל„לטהורים“; אבל אם נאמר „לטהורים“ — מדוע יעלה על דעת מי שהוא לשנות זאת ל„לטמאים“, שזהו (א) היפך נוסח הספרי, (ב) ועיקר: היפך דין מפורש ומפורסם לכל, שטמא אסור באכילת קדשים!⁵² —

והביאור בזה: כיון שמצות אכילת הפסח (לפי סברת האנשים ההמה) אינה בגדר אכילת קרבן, אלא היא מצוה בפני עצמה (ללא שייכות להקרבת קרבן) — יש מקום לומר (לפי הלימוד ע"ד הפשט) שבשר הפסח יכול להיאכל אפילו בטומאה.

דמה שאסרה תורה על הטמא לאכול קדשים הוא דוקא כשאוכלם בתורת אכילת קדשים. וכדיוק לשון הכתוב⁵³, „והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו“.

משא"כ אכילת הפסח היא (לא בתורת אכילת קדשים, אלא) כמצוה בפני עצמה. בנחלת יעקב כאן: „ואיזה תלמיד טועה כתב כן לפי שראה שאנשים היו טמאים והפסח נאכל לבעלים דוקא... לפי כתב ויאכל הבשר לטמאים“.

אבל צ"ע שיטעה בדבר הפשוט שטמא מותר באכילת קדשים, כבפנים.

(53) צו ז, כ. ועד"ז שם, כא.

ונמצא, שבפסח ישנם ב' ענינים שונים (שאינם תלויים זה בזה⁴⁸): (א) הבאת קרבן לה' (על המזבח) בתור זכר (והודי') על ענין גאולת מצרים, „ופסח ה“ (ב) המצוה דאכילת הפסח בליל ט"ו — (לא בתור אכילת קרבן דוקא, אלא) ע"ד המצוה דאכילת מצה ומרור.

וזהו שטענו „לבילתי הקריב את קרבן ה' במועדו“: מאחר שענין זה שפסח הוא „קרבן לה“ הוא ענין נפרד מאכילת הפסח, אזי — יזרק הדם עלינו כו' ויאכל הבשר לטהורים“:

אע"פ שבהיות הפסח „קרבן ה“ (קדשים) אסורים הם באכילתו (כי טמא אסור באכילת קדשים) — וממילא, „יאכל הבשר לטהורים (אחרים)“ — אבל מדוע יגרע אצלם הענין החדש שנוסף בפסח — להקריב את קרבן ה' במועדו, דבר שיכול להעשות ללא כניסתם למשכן⁴⁸, וממילא, „יזרק הדם עלינו ככהנים טהורים“⁴⁹.

ח. לפי ביאור זה בפירוש רש"י אפשר לקיים גם את גירסת הספרים „ויאכל הבשר לטמאים“⁵⁰ (דמזה גופא שכמה וכמה מפרשי רש"י מגיחים ברש"י שאין לגרוס כן⁵¹, מוכח, שעוד

48) ולהעיר גם ע"ד ההלכה דשחיטת הפסח ואכילתו הן שתי מצות (סהמ"צ להרמב"ם מ"ע נה"נו. ועוד) — כידוע השקול"ט בזה (ראה לקו"ש חט"ז ע' 102 ואילך. ושמ"ג).

48*) ראה לעיל הערה 19.

49) אלא שלפי המסקנא אינו כן — כי שני הענינים בק"פ (הקרבתו ואכילתו) תלויים זבי"ו וא"א להפריד ביניהם (כנ"ל סעיף ב), ולכן הוצרך להיות הציווי דפסח שני.

50) וכ"ה לפי הדברי דוד (הנ"ל הערה 29).

51) נסמן לעיל הערה 6.

עצמה (שנצטוו עלי' כשעדיין לא היו קדשים).
 ונעשה רצוני⁵⁸.

עצמה (שנצטוו עלי' כשעדיין לא היו קדשים).

י. ובעבודה ובפנימיות:

ולכן יש מקום לומר, שבנדון זה יכול הבשר להיאכל אפילו בטומאה.

ענין זה – שתבעו רק את ענין „הקריב את קרבן ה'” – הוא כפי שהענין הוא מצד האדם. אבל בשעה שצוה הקב"ה לישראל ע"ד פסח שני, שאפשר להשלים⁵⁹ את ענין הפסח – אזי ההדגשה העיקרית בזה היא (לא כ"כ על ענין הקרבן, „פסח לה”⁶⁰, אלא) על עשיית הפסח ואכילת הפסח⁶¹

ט. אלא שלפי ביאור זה – להגירסא „ויאכל הבשר לטמאים” – לכאורה עדיין אינו מחוור: מאחר שהם סברו שיזכו גם למצות אכילת הפסח – מדוע הזכירו בדבריהם רק „לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו”, ולא הזכירו את ענין האכילה?⁵⁴

– כי עיקר כוונת הפסח אינה ההקרבה על גבי המזבח, העלאה מלמטה למעלה – להעלות את החלב והדם על גבי המזבח, בתור קרבן לה', אלא דוקא ההמשכה למטה, בגוף הגשמי, אכילת האדם. דוקא עי"ז נשלמת כוונת הבריאה, לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

והענין בזה⁵⁵: כששמעו שענין הפסח הוא קרבן ה' – נעשה דבר זה אצלם לעיקר ענין הפסח: היכולת להקריב „קרבן ה' במועדו” (אף שהדבר נעשה ע"י אחרים) תפסה אצלם מקום שלא בערך יותר מן המצוה השייכת לאכילתם הם, אכילת הפסח.

כי התענוג הגדול ביותר אצלם (ובישראל בכלל) הוא – לפעול („לחמי לאישי”⁵⁶, הגורם ל„אשה ריח ניחוח

(משיחות ש"פ שלח וש"פ פינחס תשכ"ו)

(57) ויקרא א, ט. ובכ"מ.

(58) פרש"י ויקרא שם. פינחס כח, ת.

(59) משא"כ כשהמדובר במי ש„חזל לעשות הפסח”, שלכן ונכרתה הנפש גו' – מבאר הכתוב הטעם „כי קרבן ה' לא הקריב במועדו” (פרשתנו ט, יג).

(60) כלשון הכתוב פרשתנו ט, י. שם, יד.

(61) שם, י"א.

(54) וכן קשה להפירוש שהובא לעיל סעיף א.

(55) וע"פ המבואר בפנים בפרש"י י"ל

בפשטות, דמכיון שמשם חידש להם שהפסח הוא קרבן ה' (קדשים) שלכן אינו נקרב בטומאה, לכן הדגישו בשאלתם הב' פרט זה – „לבלתי הקריב גו'”, שגם מצד ענין הקרבן יכולים לעשותו.

(56) ל' הכתוב פינחס כח, ב. וראה אמור כא,

ו. שם, ת. ובכ"מ.

